

MEGEMLEKEZÉS

BÚCSÚZUNK DR. JERMY TIBORTÓL (1917–2014)

Kedves Gyászoló Család!

**Kedves Kollegák, Pályatársak, Barátok,
Tisztelők, Tanítványok!***

Az Agrártudományi Kutatóközpont Növényvédelmi Intézete nevében búcsúzom Jermy Tibor akadémikus úrtól. Annak az intézetnek a nevében, ahol Jermy Tibor 1949 óta folyamatosan dolgozott, amely intézetnek 1969-től nyugdíjba vonulásáig, azaz 1978-ig igazgatója volt, és amely intézethez, az intézet Állattani Osztályához élete végig, szó szoros értelemben az utolsó pillanatokig szorosan kötődött.

Jermy Tibor akadémikus úr a szó legnemesebb és legszorosabb értelmében iskolateremtő tudós volt. Nemcsak új, modern irányvonalakat adott a hazai entomológiának, és ezekkel, az általa meghonosított diszciplínákkal nemcsak a nemzetközi élvonalba emelte a hazai kutatásokat, hanem élettel töltötte meg ezeket az új kutatási irányokat. Élettel, azaz velünk. Nem őrizte féltetten az új meglátásait, korszakváltást jelentő, úttörő munkáit, nem rejtegette a talentumokat, nem ásta el a Teremtőtől kapott dénárokat, hanem gazdagon osztogatta nekünk, fiataloknak. Az általa elindított új tudományterületekre, így például az agroökoszisztéma-vizsgálatokra, a kártevők elleni biológiai védekezés kidolgozására, a rovar-tápnövény kapcsolatok feltárására, a rovarok hormonrendszerének vala-

Fotó: Samu Ferenc

mint a rovarok illatanyagainak, a feromonoknak a tanulmányozására mind-mind fiatal kutatókat indított el, és szerető gondoskodással egyengette útjukat ezeken a sokszor keskeny, de izgalmas eredményeket ígérő ösvényeken. Kutatók generációit nevelte így. Most ezeknek a tanítványoknak, a szellemi gyermekei, unokái nevében tisztelgek Jermy Tibor akadémikus, a tudós és az ember előtt.

Élénken él bennem, amikor 2002-ben az MTA Agrártudományok Osztálya és a Biológiai Tudományok Osztálya közösen szervezett ünnepi tudományos ülést Jermy Tibor akadémikus úr 85-ik születésnapja alkalmából. Az első előadó Louis M. Schoonhoven holland professzor, akit sok évtizedes kutatómunka és szoros barátság fűzött Jermy Tiborhoz, nagyon találóan "Tibor Jermy's adventures in Wonderland" címmel elevenítette fel a közös élményeket, eredményeket, Tibor bácsi sokszínű, eleven, a kérdések lényegére tapintó személyiségét. Így emlékszünk mi is Jermy Tibor akadémikus úrra, azaz, ahogy mi, fiatal kollégák itt az Állattani Osztályon mindig is hívtuk, Tibor bácsira. Csozáltuk lényeglátását, azt, hogy a sok-sok részlet közül hogyan tapintja ki a lényegeseket, és

*Elhangzott dr. Jermy Tibor temetésén, 2014. október 27-én

aztán hogyan rakja össze az egészet, egy olyan képet, amely merőben új távlatokat nyit, amely felnyitja a szemünket, hogy ne csak nézzünk, de lássunk is.

Nemcsak szobája, a 67-es szoba ajtaja volt mindig nyitva előttünk, de a szíve-lelke is. Mindig figyelmesen meghallgatott bennünket, bárki kopogtatott is be hozzá. Nem szakított félbe, nem igazított ki, hanem, miután elmondtuk a gondunkat-bajunkat, csendesen, mintegy mellesleg elmondott néhány mondatot. Ezek a mondatok útmutatást jelentettek számunkra lett legyen szó akár szakmai kérdésről, akár a mindennapok ügyes-bajos dolgairól. Cikkeink kézírataival is gyakran kerestük fel tanácsait kérve. Most is előttem van, ahogy diszkréten, ceruzával, halvány, gyönyörűen olvasható kis ékszerbetűkkel egy-egy megjegyzést tett a margóra. A természet gondos megfigyelésére, kérdésfelvetésre, az eredmények szintézisére és nem utolsó sorban a természet iránti mély tiszteletre nevelt bennünket.

Szerény volt, roppant munkabírással volt megáldva, ugyanakkor rá nagyon is illett a mondás *“Philosophus non fit, sed nascitur”*. Amit oly sokan “száz ezer éve néztek”, azt Ő meglátta hirtelen. Meglátta a jelenség mögött meghúzódó lényegét, nemezszer évtizedek óta a egész világban széltében-hosszában megcsontosodott előítéletekről, rögeszmékről és hiedelmekről rántotta le ezáltal a fátylat. Így alkotta meg a evolúciós elméletét, az ún. követő evolúciót, így mutatott rá, hogy a növényevő rovarok táplálék-választását alapvetően a gátló anyagok határozzák meg, nem pedig a táplálkozást serkentők és így kérdőjelezett meg ellenállhatatlan érvekkel olyan dogmákat, mint a biológiai egyensúlyról alkotott korábbi nézeteinket.

Tudományos munkásságának akárcsak a felvázolásához is előadó ülések, hosszú monográfiák, tanulmányok szükségeltetnek, ezért erre itt most nem térhetek ki. A közeljövőben nyilván jónéhány emlékülésre, tudományos méltatásra fog sor kerülni. Ehelyett most csak utalok holisztikus szemléletére, legendás nyelvtu-

dására, derűs humorára és a komoly zene iránti vonzalmára, amelynek élete hú társával, szeretett feleségével, Gréti-nénivel oly sokszor hódoltak.

Végezetül szeretném felidézni, hogy amikor a 85-ik születésnapja tiszteletére rendezett akadémiai ülés a végéhez közeledett, Tibor-bácsi egy rövid beszédben köszönte meg az ünneplést. Az ülést követően elkértem tőle azt a három lapot, amelyre a beszédét lejegyezte. A írás utolsó bekezdésében Tibor-bácsi *ars poetica*-ja olvasható.

Hallgassuk meg tehát Tibor bácsi szavait:

„Félő, hogy az elektronikus médiumokból áradó információ – vagy inkább: dezinformáció – a fogyasztásnak és a fényűző, könnyű életnek mint a legfőbb jónak az állandó sulykolásával, már a gyermeki agyakat hedonizmusra programozza be és alkalmatlanná teszi a valódi értékek befogadására. Azoknak az értékeknek a befogadására, amelyeket a Kis Herceg írója olyan szívhez szóló mondattal jellemzett és amely mondatot feleséggel életünk mottójául választottunk: *«Ce qui est important, ça ne se voit pas.»* Azaz: *«A fontos, a lényeges – láthatatlan.»* Mert a valódi emberi értékek – a szeretet, a becsület, a szerénység, az önzetlenség, az áldozatvállalás, a munka szeretete, a jóra a szépre és a tudásra törekvés – láthatatlanok ugyan, de birtoklásuk lelki egyensúlyt, azaz boldogságot biztosít, teljesen függetlenül az élet materiális oldalának alakulásától. Ezt szeretném a fiatal kollegéknak és az utánuk következőknek üzeni. És ha közülük csak egy is elgondolkozik szavaimon, már nem szoltam hiába.”

Adja Isten, hogy sokan elgondolkozzanak ezeken a szavakon!

Kedves Tibor bácsi! Szívünkben élsz tovább! Nyugodjál békében!

Sz. G.